

TOMAS DÖMSTEDT, LISA DÖMSTEDT DALÉN

SIDAN 1

Fakta om orientering

Lärarmaterial

VAD HANDLAR BOKEN OM?

I den här boken får du veta mycket om orientering. Du får bland annat svar på frågorna: Vad ska man ha på sig när man orienterar? Kan alla orientera? Varför är det stor chans att träffa en kändis inom orientering när man är med i en orienteringstävling?

LGR22 CENTRALT INNEHÅLL SOM TRÄNAS

- Sakprosatexter för barn och unga. Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter. Texternas innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag. (SV åk 4–6)
- Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel grafiska modeller och stödord. (SV åk 4–6)
- Digitala och analoga kartor och deras uppbyggnad med gradnät, färger, symboler och skala. Topografiska och tematiska kartor. (GE åk 4–6)

ELEVERNA TRÄNAR FÖLJANDE FÖRMÅGOR

- Förmåga att formulera sig och kommunicera i tal och skrift, urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer.
- Läsa och analysera skönlitteratur och andra texter, för olika syften.
- Förmåga att utifrån geografiska frågor beskriva och analysera omvärlden med hjälp av geografins metoder och verktyg.

LGRSÄR22 CENTRALT INNEHÅLL SOM TRÄNAS

- Sakprosatexter för barn och unga. Beskrivande, förklarande och instruerande texter och hur deras innehåll kan organiseras. (SV åk 4–6)
- Att återge delar av innehållet i olika texter samt resonera om budskap och handling i texterna. (SV åk 4–6)
- Digitala och analoga kartor och deras uppbyggnad. (SO åk 4–6)

ELEVERNA TRÄNAR FÖLJANDE FÖRMÅGOR

- Förmåga att formulera sig och kommunicera i tal och skrift samt med andra former för kommunikation.
- Förmåga att läsa och reflektera över skönlitteratur och andra texter.
- Förmåga att använda det samhällsorienterande områdets metoder och verktyg.

VÖL-DIAGRAM

Diskutera med eleverna vad de vet om orientering innan ni läser boken. Gör ett VÖL-diagram tillsammans med eleverna. När ni läst klart boken fyller ni i sista kolumnen kring vad ni lärt er.

V Vad vet du?	Ö Vad önskar du veta?	L Vad har du lärt dig?

NÄRLÄSNING

Närläsning handlar om textanalys. Vad står det egentligen i texten?

Alla meningar och alla ord är viktiga för hur man förstår, upplever och tolkar texten. Syftet är att ge läsaren en djupare textupplevelse. Närläs korta textstycken med eleverna. Det är ett bra sätt för eleverna att få en ökad läsförståelse. Dessutom är det otroligt roligt och givande.

Här är ett sätt att närläsa på:

1. Låt eleverna skriva ett påstående baserat på boken.
2. Du som lärare kan också formulera ett påstående. Exempel på påståenden: a) Orientering är en sport för alla. b) Orientering kan ske olika tider på dygnet.
3. Låt eleverna sedan hitta tre citat eller meningar i texten som styrker påståendet.
4. Därefter ska eleverna förklara hur deras citat styrker påståendet. Gör ett arbetsblad som ni kan utgå ifrån. Här nedan finns ett exempel på hur det kan se ut. Det är bra om ni tillsammans formulerar några påståenden och arbetar igenom arbetsbladet innan eleverna får skriva egna påståenden.

Namn: _____

Datum: _____

Skriv ett påstående utifrån boken:

Skriv tre citat eller meningar från boken som bevisar att ditt påstående stämmer:

Förklara hur dina meningar stödjer påståendet:

TRÄNA PÅ KARTTECKEN

Denna övning är bra att göra när ni tränar på karttecken. Låt eleverna sitta på var sin stol i en ring. Delar ut små lappar med karttecken till alla elever, exempelvis fyra olika karttecken.

Du säger exempelvis:

- Alla som har karttecknet för järnväg får flytta ett steg åt höger (flera elever kan hamna på samma stol, ett förslag är då att de sitter på golvet framför den som sitter på stolen).
- Fortsätt sedan med ett nytt karttecken exempelvis kyrka, sjukhus, bergstopp.
- Den som först tagit sig ett varv och är tillbaka på den stol den började på har vunnit.

LÅT ELEVERNA GÅ PÅ SKATTJAKT

I orientering ska man hitta kontroller med hjälp av en karta. Låt eleverna hitta en skatt med hjälp av att läsa instruktioner. Starta skattjakten genom att ge barnen en lapp eller en muntlig ledtråd. Med hjälp av ledtråd nummer ett letar de efter ledtråd nummer två. Ledtråd nummer två är en lapp som leder vidare till ledtråd nummer tre, och så vidare. Till slut slutar skattjakten med att de hittar till exempel silvermynt i form av chokladpengar.

Exempel på ledtrådar:

- Nästa ledtråd finns i en svart sko.
- Titta under en matta.
- Titta i ett rum där man kan spola vatten.
- Nästa ledtråd finns under en sak som går och går men aldrig kommer till dörren.
- Nästa ledtråd finns i den tjockaste boken i rummet.

FACIT LÄSFÖRSTÅELSE

Frågor på raden (Du hittar svaret på raden, direkt i texten.)

1. Varför får man inte ha stora orienteringstävlingar i skogen på våren och tidigt på sommaren?
För att det finns många djur som har ungar och då kan man störa dem.
2. Vad på en karta visar var kontrollerna som man ska hitta finns?
På kartan finns röda ringar och siffror som visar var kontrollerna är.
3. Vad visar denna bild?
Bilden visar en skärm som visar var kontrollen är.
4. Fyll i rätt tecken här nedan:

stig	
höjd	
sten	

5. Vad är sport-ident?
En pinne som man har på sitt finger. Men hjälp av den stämplar man vid kontrollen man kommer till.
6. Skriv ett misstag som är ett värre misstag än att göra en bom?
Man missar att stämpla vid en kontroll, man hittar inte en kontroll eller man stämplar kontroller i fel ordning.
7. Vad menas med att man kan springa "inskolning"?
När man springer inskolning så har man hjälp av glada och ledsna gubbar. Det glada gubbarna visar om man är på rätt väg och de ledsna gubbarna visar att man är på fel väg.
8. Kan man orientera om man är yngre?
Man kan orientera i alla åldrar. Är man yngre kan man få hjälp när man orienterar och springa en kort snitslad bana.
9. Varför har orienteringsskor dubbar?
För att man inte ska halka och de blir inte lika tunga om man springer när det är blött.

10. Hur kan en toalett för en orienterare se ut?
En toalett för en orienterare kan vara en bajamaja eller en enkel låda av papp bakom ett skynke.
11. Vad heter världens största orienteringstävling?
Världens största orienteringstävling heter O-ringen.
12. Var orienterar man oftast om man tävlar i sprint?
I en stad eller i ett samhälle.
13. I vilka två orienteringstävlingar tar man sig fram på annat sätt än att springa?
I MTB-orientering och skidorientering.
14. Vad heter världens bästa orienterare?
Tove Alexandersson.

Frågor mellan raderna (Du måste tänka efter när du har läst texten. Genom ledtrådar i texten hittar du svaret.)

15. Hur många meter i verkligheten är en centimeter på en karta i skala 1:10 000?
En centimeter på kartan är 100 meter i verkligheten.
16. Varför är det lätt att bomma om man springer för fort?
För att man kanske missar kontrollen.
17. Varför är det lättare att träffa en världsmästare när man tävlar i orientering jämfört med många andra sporter?
Eftersom alla tävlar samtidigt i orientering. Det innebär att nybörjare tävlar samtidigt som elitlöpare. I många andra sporter tävlar nybörjare och eliten inte samtidigt.
18. Hur många olika tider läggs samman för att räkna ut vem som vinner i O-ringen?
Fem olika tider.
19. Hur många guld kan man vinna i VM i orientering?
Fem guld.

Frågor bortom raderna (Fundera och ge ett eget svar.)

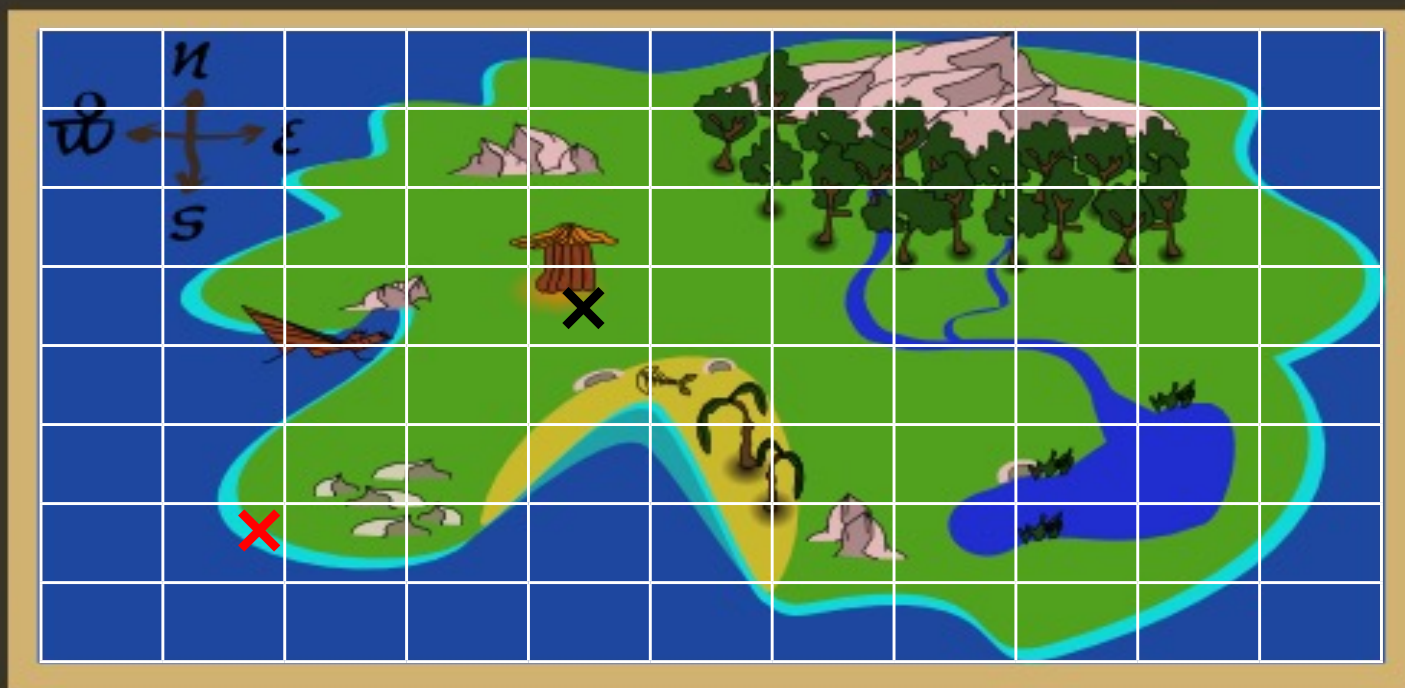
20. Varför tror du att man för det mesta orienterar i skogen?
Eget svar.
21. Vilket orienteringssätt tycker du verkar roligast och varför tycker du det?
Eget svar.
22. Hitta en plats på www.hittaut.nu som ligger närmast där du bor.
Eget svar.
23. Skriv något nytt som du lärde dig efter att du läst boken.
Eget svar.

HITTA PÅ KARTAN

Följ instruktionen och se vart du hamnar.

1. Börja på krysset.
2. Gå två rutor norrut.
3. Gå sex rutor österut.
4. Gå fyra rutor norrut.
5. Gå tre rutor västerut.
6. Gå tre rutor söderut.
7. Du är framme. Sätt ett kryss i rutan där du hamnat.

KLURIGA ORD FRÅN BOKEN

Para ihop varje ord med rätt förklaring. Alla orden finns i boken så ett tips är att hitta ordet i boken och läsa meningen där ordet står. Då kanske du kan få en ledtråd till ordet.

1. sprint	10 världens största orienteringstävling
2. MTB-orientering	5 tävling där man får springa valfri bana oavsett ålder eller kön
3. TC	4 orientering för de yngre
4. mini-knat	6 när man letar länge utan att hitta en kontroll
5. öppna klasser	9 när man lägger kompassen på kartan där nålen pekar mot norr
6. en bom	2 mountainbike-orientering
7. lila rutnät	8 en kompass som man fäster på tummen
8. tumkompass	7 förbjudet område
9. passa kartan	3 tävlingscentrum
10. O-ringen	1 en orienteringstävling med en kort bana